

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 1838/2021
22.11.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић и Радослав Мађаров, чланова већа, у парници тужилаца АА из ... и ББ из ..., чији су заједнички пуномоћници Ведран Ћерић, Душан Теодосијевић и др Јована Величковић, адвокати из ..., против тужене „НЛБ банка“ а.д. Београд, чији су пуномоћници Александар Б. Петровић и Бранислав Д. Глогоњац, адвокати из ..., ради утврђења, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1145/20 од 10.12.2020. године, у седници одржаној 22.11.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 1145/20 од 10.12.2020. године и пресуда Вишег суда у Новом Саду П 283/17 до 23.01.2020. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 283/17 до 23.01.2020. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се утврди да је ништав и не производи правно дејство авал заснован потписом тужиоца АА на меници која је издата 20.08.2022. године у Новом Саду од стране друштва Екојуринг д.о.о. експорт-импорт Жабаљ, са роком доспећа 05.04.2011. године на износ од 13.257.418,27 динара, те да се утврди да је ништав и не производи правно дејство авал заснован потписом тужиоца ББ на меници која је издата 20.08.2022. године у Новом Саду од стране друштва Екоурин д.о.о. експорт-импорт Жабаљ, са роком доспећа 05.04.2011. године на износ од 13.257.418,27 динара, као и да се обавезе тужена да тужиоцима солидарно накнади трошкове поступка. Ставом другим изреке, обавезани су тужиоци да туженој на име трошкова парничног поступка солидарно исплате износ од 340.500,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1145/20 од 10.12.2020. године, одбијена је жалба тужилаца и наведена првостепена пресуда је потврђена, а жалба тужене усвојена и преиначена одлука о трошковима поступка тако што су обавезани тужиоци да на име трошкова поступка туженој солидарно исплате износ од 642.000,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате. Обавезани су тужиоци да туженој солидарно накнаде трошкове жалбеног поступка у

износу од 43.660,00 динара. Захтев тужилаца за накнаду трошкова жалбеног поступка и захтев тужене за накнаду трошкова одговора на жалбу су одбијени.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Тужена је дала одговор на ревизију.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 18/20 и 10/23-др. Закон) и утврдио да је ревизија тужилаца основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци АА и ББ су чланови и оснивачи привредног друштва Екојуринг д.о.о. за производњу тршчаних производа експорт-импорт Жабал, сада у стечају, са уделима од по 50%. Тужена „НЛБ Банка“ а.д. Београд је правни следбеник „Kontinental Banke“ а.д. Нови Сад, која је дана 20.08.2002. године као издавалац са „Екојуринг“ д.о.о. експорт-импорт Жабал, као налогодавцем, закључила уговор о издавању гаранције на износ од 3.900.000,00 динара, што представља противвредност 63.677,84 евра по важећем продајном курсу који се формира на међубанкарском састанку јединственог девизног тржишта на дан потписивања уговора, како је наведено у члану 1. уговора, а у корист Фонда за развој Републике Србије Београд. Овим уговором банка гарантује уредно измирење обавеза по основу Одлуке бр. 648 од 06.04.2022. године, како је наведено у члану 2. уговора. Према уговореном, налогодавац је у обавези да банци достави на име обезбеђења 10 бланко оверених и потписаних акцептних налога које банка може понудити ради наплате својих потраживања проистеклих по овој гаранцији, пет бланко оверених и потписаних меница које се могу попунити на износ обавеза по овом уговору и учинити доспелим према условима из овог уговора и хипотеку на непокретностима налогодавца у зкњ.ул. .. КО ..., које су ближе наведене у уговору, као обезбеђење потраживања банке. Чланом 5. је предвиђено да ће се уколико налогодавац не измири обавезе из гаранције и банка интервенише сопственим средствима, плаћени износ по гаранцији сматрати доспелим. У члану 6. је наведено како се обрачунава камата, да је налогодавац у обавези да на гарантовани износ плати накнаду за издавање гаранције, провизију и порез како је одређено у члану 7. уговора. Првобитно уговорени рок важности гарантоване обавезе до 30.04.2008. године је измењен анексом уговора закљученим између истих уговорних страна 20.12.2002. године, тако да је рок важности до 31.10.2008. године.

По налогу привредног друштва Екојуринг д.о.о. експорт-импорт Жабал, банка је као гарант 25.12.2002. године издала банкарску гаранцију 32/02 у корист Фонда за развој Републике Србије. Ово привредно друштво закључило је са Фондом за развој Републике Србије 25.12.2002. године уговор о инвестиционом кредиту, којим је одобрен инвестициони кредит у износу од 3.900.000,00 динара, уговорен рок отплате кредита пет година, уз одложен рок отплате од годину дана, утврђена камата на годишњем нивоу у висини од 5%, а за време грејс периода интеркаларна камата и начин њеног обрачуна, за обрачун вредности главног дуга уговорена валутна клаузула применом које Фонд утврђује висину ануитета. Уговорено је да поред акцептних

налога корисника кредита, као средство обезбеђења служи и гаранција банке од 25.12.2002. године.

„Екојуринг“ д.о.о. експорт-импорт Жабалъ, као издавалац сопствене менице, издало је две менице и то једну од 250,00 динара и једну од 500,00 динара. На меници од 250,00 динара постоји печат Екојуринг д.о.о. експорт-импорт Жабалъ, преко ког се налази потпис законског заступника тог привредног друштва, овде тужиоца ББ. На месту у меничном формулару где се означава датум и место издавања, наведено је да је меница издата у Новом Саду, дана 20.08.2002. године, а менични износ гласи на 13.257,418,27 динара. На месту у коме се попуњава датум доспећа менице, наведен је датум 05.04.2011. године. Као реминент је означена тужена банка. На меници се налази својеручни потпис тужиоца ББ, изнад ког се налазе речи: „per aval“ ББ, ..., лк. број ..., а које речи није својеручно написао тужилац ББ. На меници од 500,00 динара такође постоји печат овог привредног друштва, преко ког се налази потпис законског заступника привредног друштва, овде тужиоца АА. У меничном формулару где се означава датум и место издавања, наведено је да је меница издата у Новом Саду, дана 20.08.2002. године. Меница је попуњена на менични износ од 13.257.418,27 динара. На месту у коме се попуњава датум доспећа менице, наведен је датум 05.04.2011. године. Као реминент је означена тужена банка. На меници се налази својеручни потпис тужиоца АА, изнад ког се налазе речи: „per aval“ АА, ..., лк. ..., ЈМБГ ..., које речи није написао тужилац АА.

На основу наведених меница, тужена банка поднела је предлог за извршење против тужилаца као извршних дужника 27.02.2012. године, по којем је истог дана донето решење о извршењу Основног суда у Новом Саду, Судска јединица у Жабљу Ив. 1656/2012, а по приговору извршних дужника поступак настављен пред Вишим судом у Новом Саду под бројем П 409/2015 и прекинут решењем од 13.06.2017. године, након што је поднета противтужба по којој је поступак раздвојен. По тој противтужби спроведен је овај поступак са тужбеним тражењем да се утврди да су ништави и да не производе правно дејство авали засновани потписима тужилаца на предметним меницама.

Нижестепени судови су код одбијања тужбеног захтева, имали у виду која су средства обезбеђења наведена у уговору о издавању гаранције, да у уговору није наведено да ће средства обезбеђења бити авалиране менице, нити је авал као факултативна менична радња регулисан посебним уговором. Пресуђење је засновано на закључку да за настанак авала није потребно да он буде претходно уговорен, јер се успоставља потписом на лицу менице, на који је начин регулисано давање авала на меници, одредбом члана 30. Закона о меници. При том судови су имали у виду да је графолошким вештачењем утврђено да спорни текст „per aval“ са подацима о тужиоцима нису они исписали и графолошки се не може утврдити да ли је текст написан на меници пре или после потписивања тужилаца, а по питању уношења спорног меничног елемента у меницу довољним сматрали постојање својеручних потписа тужилаца на лицу меница (поред оних које су ставили у својству заступника привредног друштва).

Основано се ревизијом тужилаца указује да у ситуацији потписивања менице по упутствима службеника банке, превасходан значај ужива питање да ли су тужени другим потписом на меници конституисали своју обавезу авалисте као физичког лица

или су иступали у име и за рачун свог привредног друштва, у ситуацији када авалирање менице није било предвиђено уговором.

Овом питању довољна пажња није посвећена, као ни исказима тужилаца, којима се не би могао на терет ставити пропуст дужне пажње само због чињенице да менице садрже по два својеручна потписа тужилаца. Ако је преостали садржај унет од стране службеника банке, терет доказивања о савесном поступању сноси банка. Банка као професионална финансијска организација дужна је да се придржава начела савесности и поштења у заснивању облигационих односа и остваривању права и обавеза из тих односа, она не сме права вршити противно циљу због кога су она установљена или призната, а у извршавању обавеза из своје професионалне делатности дужна је да поступа с повећаном пажњом према правилима струке и обичајима, што представљају основна начела прописана чланом 12, чланом 13. и чланом 18. став 2. Закона о облигационим односима. У конкретном случају, нејасно је на чему би било засновано уверење тужилаца да другим потписом на меници дају авал ако им то није било предочено, постављено као услов за издавање банкарске гаранције односно уговором предвиђено. Уобичајена пракса банке о којој се изјашњавао сведок запослен у банци, не значи да је на релевантан начин примењена у конкретном случају. Зато ће суд у поновном поступку размотрити питања на која је указано, имати у виду одредбу члана 998. Закона о облигационим односима којом је прописано да уговор о јемству обавезује јемца само ако је изјаву о јемчењу учинио писмено, те да је према члану 30. став 3. Закона о меници за давање авала довољан потпис на меници, али да у ситуацији када је меница снабдевена печатом привредног друштва и потписом заступника произилази да је иступао у име и за рачун привредног друштва, а да закључак о спорном питању да ли је конституисао своју обавезу авалисте као физичког лица зависи од чињеница на које је указано и о којима треба дати одговарајућу правну оцену.

Из изнетих разлога, применом члана 416. став 2. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

Председник већа - судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић